

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 320c-321b

A1.

α.

1-Σ: τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον

2-Λ: Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν·

3-Σ: Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀϊστωθείη·

β. Η εξασφάλιση τροφής για όλα τα ζώα υπήρξε βασική μέριμνα του Επιμηθέα, καθώς η ενέργεια αυτή εξυπηρετούσε το σχέδιό του για την επιβίωση όλων των ειδών. Έτσι, λοιπόν, εξασφαλίζει διαφορετική τροφή για το καθένα, σε άλλα χορτάρι από τη γη, σε άλλα καρπούς δέντρων, και σε άλλα ρίζες (φυτοφάγα)· σε μερικά, όμως, έδωσε τη δυνατότητα να τρέφονται με άλλα ζώα φροντίζοντας, ωστόσο, και για την ανάλογη επάρκεια τροφής στα σαρκοφάγα.

B1.

Ο μύθος του Πρωταγόρα ξεκινά προβάλλοντας την έννοια του χρόνου ως κυρίαρχου φυσικού μεγέθους, στο οποίο εγγράφεται η ύπαρξη τόσο των θεών όσο και των θνητών όντων (ζώων και ανθρώπων): Ἦν γὰρ ποτε χρόνος. Επιπλέον, η παρουσία του προσθετικού και υποδηλώνει ότι υπήρξε χρόνος κατά τον οποίο γεννήθηκαν και οι θεοί. Δεν ήταν, δηλαδή, άναρχοι (όπως π.χ. στον χριστιανισμό), αφού και γι' αυτούς υπήρχε αρχή γένεσης. Η αντίληψη αυτή του Πρωταγόρα ταυτίζεται με ανάλογη θέση του Ησιόδου. Ειδικότερα, ο όρος *γένεσις* αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία κάτι που δεν υπήρχε, άρχισε να υπάρχει. Παράλληλα, η χρήση της μετοχής *εἵμαρμένος* παραπέμπει στην ακαταμάχητη δύναμη της *εἵμαρμένης* που είναι ισχυρότερη από τους θεούς, που καθορίζει τη μοίρα του κόσμου και των ανθρώπων· μία αρχαιοελληνική αντίληψη γνωστή ήδη από τα ομηρικά χρόνια. Επιπλέον, στον κοσμογονικό του μύθο ο Πρωταγόρας παρουσιάζει τη γένεση του κόσμου ως θεϊκή δημιουργία. Συγκεκριμένα, η κοσμογονία συντελείται μέσα στη γη. Πρόκειται για την αρχέγονη αντίληψη της Μητέρας-Γης στην κοιλιά της οποίας γονιμοποιήθηκαν και δημιουργήθηκαν τα ζώα και τα φυτά. Μέσα στη Γη οι θεοί πλάθουν τα όντα με χώμα και φωτιά και όσα αναμειγνύονται με αυτά τα δύο υλικά. Η γη (το χώμα) και η φωτιά ήταν τα πρώτα στοιχεία, που με την ένωσή τους σχηματίστηκαν τα όντα και αποτέλεσαν βασικό αντικείμενο μελέτης των προσωκρατικών φυσικών φιλοσόφων της ιωνικής και της ελεατικής σχολής· ο πλήρης κατάλογός τους περιλάμβανε τέσσερα (*γῆ – πῦρ – ὕδωρ – ἀήρ*) από την ανάμειξη των οποίων (σε ποικίλες αναλογίες) απαρτίζονται και

μετασηματίζονται όλα τα υλικά πράγματα. Ο προσωκρατικός φιλόσοφος Παρμενίδης θεώρησε πρωταρχικά τα δύο πρώτα. Τις απόψεις του Παρμενίδη και του επίσης προσωκρατικού φιλοσόφου Εμπεδοκλή [σύμφωνα με τον οποίο τα έμβια όντα προήλθαν από τη σύνθεση της φωτιάς, του χώματος, του νερού και του αέρα] φαίνεται να ακολουθεί εδώ ο Πρωταγόρας, αν και τα δύο τελευταία στοιχεία, το νερό και ο αέρας, δεν κατονομάζονται από τον σοφιστή. [311 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Εκδοτική Αθηνών, *Ελληνική Μυθολογία*, τ. 2, σ.58

Οι διαπιστώσεις του παράλληλου κειμένου σχετικά με τους αρχαιοελληνικούς κοσμογονικούς και ανθρωπογονικούς μύθους επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό και στον μύθο του Πρωταγόρα. Πρώτα απ' όλα η δημιουργία των ανθρώπων προϋποθέτει την ύπαρξη των θεών (*Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν*), αφού οι τελευταίοι είναι αυτοί που πλάθουν τα ανθρώπινα πλάσματα, ενώ και η γένεση του κόσμου παρουσιάζεται στο σύνολό της ως θεϊκή δημιουργία. Παράλληλα, σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο οι αρχαιοελληνικοί μύθοι αναφέρονται σε όντα γεννημένα από τη γη και φτιαγμένα με χώμα, πηλό, πέτρα και άλλα στοιχεία, όπου η γεννητική δύναμη της γης σχετίζεται με μητριαρχικά πρότυπα και την πίστη στην Μητέρα-Γη, την παμμήτειρα Γη. Κάτι αντίστοιχο διαφαίνεται και στον μύθο του Πρωταγόρα. Οι θεοί δημιουργούν τους ανθρώπους μέσα στη γη (*γῆς ἔνδον*), με χώμα και όσα αναμειγνύονται με το χώμα (*ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται*) χρησιμοποιώντας βεβαίως και άλλα υλικά. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, και εδώ την αρχέγονη αντίληψη της Μητέρας-Γης στην κοιλιά της οποίας γονιμοποιήθηκαν και δημιουργήθηκαν τα ζώα και τα φυτά: μία αντίληψη που υποδηλώνει και τη σημασία που αποδιδόταν στον αυτοχθονισμό. Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι η χρήση των ρημάτων *τυποῦσιν*, *κεράννυται*, *πλάθουν*, τόσο στον Πρωταγόρα όσο και στο παράλληλο κείμενο παραπέμπουν στην κεραμική τέχνη αισθητοποιώντας τον τρόπο, τη μέθοδο, την τεχνική της δημιουργίας των όντων στους αρχαιοελληνικούς μύθους. Τέλος, η γαιοκρατική φυσική θεωρία του Ξενοφάνη επιβεβαιώνεται, καθώς κατά τον Πρωταγόρα η γη και το πυρ είναι τα πρώτα στοιχεία, που με την ένωσή τους σχηματίστηκαν τα όντα, αναφερόμενος, ωστόσο, και στην ανάμειξη άλλων δύο στοιχείων, του νερού (όπως και ο Ξενοφάνης) και του αέρα. [273 λέξεις]

B3. 1-θ, 2-α, 3-δ, 4-γ, 5-ε

B4. κέρασμα, αφή, πρόσφυγες, φυσικό, καταναλώνουμε